

ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΠΟ ΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΕΞΩ-ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΜΕΣΑ

Το Ισχύον Θεσμικό Πλαίσιο Κεφαλαιακής Επάρκειας και οι
Αναμενόμενες Τροποποιήσεις του εν όψει της Ενσωμάτωσης
της Οδηγίας 98/33/EK

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ, Δ.Ν.

Ειδικού Νομικού Συμβούλου EET

Εντεταλμένου διδασκαλίας στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
του Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

**A. Το Ελληνικό
θεσμικό πλαίσιο
για τον υπολογισμό των
κεφαλαιακών απαιτήσεων
των πιστωτικών ιδρυμάτων:
μια συνολική θεώρηση**

1. Η κοινοτική επίδραση

Το περιεχόμενο του κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου που αφορά στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με τις διατάξεις δύο βασικών Οδηγιών, της Οδηγίας 89/647/EOK και της Οδηγίας 93/6/EOK, όπως αυτές ισχύουν μετά τις επελθούσες συμπληρώσεις και τροποποιήσεις.

1.1 Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των πιστωτικού κινδύνου

(A) Η ΟΔΗΓΙΑ 89/647/EOK

Η κοινοτική πράξη που αφορά στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου εί-

ναι η Οδηγία 89/ 647/EOK “σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων”. Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων που ορίζονται στην Οδηγία, οι διατάξεις της οποίας είναι βασισμένες στη “Συμφωνία της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια” (Basle Capital Accord, 1988) της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, γίνεται από τον Ιανουάριο του 1993 βάσει:

- του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού και
- του συνόλου των εκτός ισολογισμού στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων, περιλαμβανομένων και των θέσεων σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα επί επιτοκίων και συναλλάγματος.

Πρόκειται για τον παρονομαστή του συντελεστή φερεγγυότητας⁽¹⁾ που αποτελείται από το άθροισμα των εν λόγω στοιχείων όπως αυτά αποτιμώνται σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας περί Τραπεζικών Λογαριασμών (86/635/EOK) και σταθμίζονται κατά κίνδυνο σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 89/647/EOK. Επισημαίνεται, πάντως, ότι μετά τη θέση σε εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας 93/6/EOK (το 1996), οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτι-

⁽¹⁾ Αριθμητής του συντελεστή φερεγγυότητας είναι τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αυτά υπολογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 89/299/EOK.

κάνων ιδρυμάτων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου υπολογίζονται με βάση τα προαναφερθέντα στοιχεία, εξαιρουμένων, όμως, εκείνων που εντάσσονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών τους. Η αξία ως προς την οπία τα πιστωτικά ιδρύματα εκτίθενται στον πιστωτικό κίνδυνο από θέσεις σε αυτά τα στοιχεία υπολογίζεται πλέον σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 93/6/EOK για τον ειδικό κίνδυνο θέσης (βλέπε σχετικά κατωτέρω υπό 1.2).

(B) ΟΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 89/6467/EOK

Μέχρι τον Απρίλιο του 2000, η Οδηγία 89/647/EOK είχε τροποποιηθεί περισσότερες φορές ως εξής:

(i) Με τις Οδηγίες 91/31/EOK και 94/7/EK της Επιτροπής “για την τεχνική τροποποίηση του ορισμού των “πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης” στην Οδηγία 89/647/EOK του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων” και την Οδηγία 95/67/EK της Επιτροπής “για την τεχνική προσαρμογή της Οδηγίας 89/647/EOK του Συμβουλίου, σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων όσον αφορά τον ορισμό των “πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης” διευρύνθηκε ο κατάλογος των πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης, στις απαιτήσεις επί των οποίων επιβάλλεται συντελεστής στάθμισης κινδύνου 20%.

(ii) Στην Οδηγία 92/30/EOK του Συμβουλίου “σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση” προβλέφθηκε ότι οποιαδήποτε αναφορά στην Οδηγία 89/647/EOK σε διατάξεις της Οδηγίας 83/350/EOK αντικαθίσταται με αναφορά σε διατάξεις της Οδηγίας 92/30/EOK (η οποία έχει αντικαταστήσει πλήρως την πρώτη).

(iii) Η Οδηγία 95/15/EK της Επιτροπής “για την τεχνική τροποποίηση της Οδηγίας 89/647/EOK του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσον αφορά τον τεχνικό ορισμό της ‘Ζώνης A’ και τη στάθμιση των στοιχείων ενεργητικού που αποτελούν απαιτήσεις με τη ορτή εγγύηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων” οδήγησε σε τροποποίηση των διατάξεων της Οδηγίας 89/647/EOK που αναφέρονται στον τίτλο της.

(iv) Με την Οδηγία 96/10/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου “περί τροποποίησεως της Οδηγίας 89/647/EOK καθόσον αφορά την εκ μέρους των αρμοδίων αρχών αναγνώριση του συμβατικού συμψηφισμού” επήλθε η αντικατάσταση του Παραρτήματος II της Οδηγίας 89/647/EOK αναφορικά με τη μεταχείριση των ανοικτών θέσεων σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα και την εποπτική αναγνώριση των διμερών συμφωνιών συμψηφισμού για συναλλαγές σε τέτοια παράγωγα μέσα. Με την εν λόγω τροποποίηση υιοθετήθηκαν οι εν μέρει συναφείς διατάξεις που περιέχονται σε κείμενα της Επιτροπής της Βασιλείας (του 1994⁽²⁾ και 1995⁽³⁾) με τις οποίες τροποποιήθηκαν, επίσης, οι συναφείς διατάξεις της “Συμφωνίας της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια” του 1998.

(v) Η Οδηγία 98/32/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου “για την τροποποίηση, ιδίως ως προς τις ενυπόθηκες πιστώσεις, της Οδηγίας 89/647/EOK του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων” επέφερε τροποποίησεις στις διατάξεις της Οδηγίας 89/647/EOK αναφορικά με τις διατάξεις που αναφέρονται στον τίτλο της.

(vi) Τέλος, τον Ιούνιο του 1998 εκδόθηκε η Οδηγία 98/33/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου “για την τροποποίηση του άρθρου 12 της Οδηγίας 77/780/-EOK του Συμβουλίου για την ανάληψη και την άσκηση της δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος, των άρθρων 2, 5, 6, 7, 8 και των παραρτημάτων II και III της Οδηγίας 89/647/EOK του Συμβουλίου σχετικά με το συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και του άρθρου 2 και του παραρτήματος II της Οδηγίας 93/6/EOK του Συμβουλίου για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων”. Με την Οδηγία αυτή τροποποιήθηκαν διατάξεις της Οδηγίας 89/647/EOK που αφορούν:

⁽²⁾ Basel Capital Accord: the treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items (July 1994).

⁽³⁾ Basel Capital Accord: treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (April 1995).

- στη στάθμιση ορισμένων στοιχείων ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων,
- στην εποπτική αναγνώριση των διμερών συμφωνιών συμψηφισμού σε εξω-χρηματιστηριακά παραγάγα μέσα, ώστε να επιτευχθεί πλήρης εναρμόνιση των Παραρτημάτων II και III προς τις διατάξεις των προαναφερθέντων κειμένων της Επιτροπής της Βασιλείας (του 1994 και 1995).

1.2 Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς

(Α) Η Οδηγία 93/6/EOK

Το πλαίσιο των κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων συμπληρώθηκε το 1996 με την καθιέρωση κανόνων για κάλυψη τους έναντι των κινδύνων αγοράς, δηλαδή τους κινδύνους επενδυτικής θέσης, συναλλαγματικών ισοτιμιών, διακανονισμού και αντισυμβαλλομένου, καθώς και του κινδύνου από την υπέρβαση των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που αφορούν στον υπολογισμό των εν λόγω κεφαλαιακών απαιτήσεων συναντώνται στην Οδηγία 93/6/EOK “για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων”⁽⁴⁾.

(Β) Οι Τροποποιήσεις της Οδηγίας 93/6/EOK

Μέχρι τον Απρίλιο του 2000, η Οδηγία 93/6/EOK είχε τροποποιηθεί δύο φορές:

(α) Η πρώτη τροποποίηση επήλθε με τις διατάξεις της Οδηγίας 98/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου “με την οποία τροποποιείται η Οδηγία 93/6/EOK του Συμβουλίου για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων” που αφορούν:

(ι) στην εποπτική αναγνώριση των εσωτερικών στημάτων διαχείρισης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι των κινδύνων θέσης και συναλλαγματικών ισοτιμιών, και

(ii) στην καθιέρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του κινδύνου από ανοικτές σε βασικά εμπορεύματα που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

(β) Η δεύτερη τροποποίηση επήλθε με τις διατάξεις του άρθρου 3 της Οδηγίας 98/33/EK και αφορά στις διατάξεις για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων ως προς την κάλυψη των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι της έκθεσής τους στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου από ανοικτές θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παραγάγα μέσα του χαρτοφυλακίου συναλλαγών τους.

2. Το δίκαιο προσαρμογής

2.1 Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των πιστωτικού κινδύνου

Η Οδηγία 89/647/EOK ενσωματώθηκε στο Ελληνικό δίκαιο με την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92⁽⁵⁾, η οποία έχει συμπληρωθεί και τροποποιηθεί με τις ακόλουθες πράξεις:

- την Π.Δ./Τ.Ε. 2349/15.2.95 με την οποία ενσωματώθηκε η Οδηγία 94/7/EK,
- την Π.Δ./Τ.Ε. 2387/6.5.96 με την οποία ενσωματώθηκε η Οδηγία 95/15/EK,
- την Π.Δ./Τ.Ε. 2409/27.3.97 με την οποία ενσωματώθηκαν οι Οδηγίες 95/67/EK και 96/10/EK.

Αντίθετα, μέχρι τον Απρίλιο του 2000 δεν είχαν ακόμα ενσωματωθεί οι σχετικές διατάξεις των Οδηγιών 98/32/EK και 98/33/EK.

2.2 Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς

Η Οδηγία 93/6/EOK ενσωματώθηκε στο Ελληνικό δίκαιο με το νόμο 2396/96 για τις “επενδυτικές υπηρε-

⁽⁴⁾ Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει εκδώσει αντίστοιχου περιεχομένου κανόνες τον Ιανουάριο του 1996 (Amendment to the capital accord to incorporate market risks).

⁽⁵⁾ Με την ίδια Πράξη ενσωματώθηκαν και οι διατάξεις της Οδηγίας 91/31/EOK που είχε τροποποιήσει την Οδηγία 89/646/EOK πριν την έκδοση της Πράξης.

σίες στον τομέα των κινητών αξιών, επάρκεια ιδίων κεφαλαιών των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες μετοχές⁽⁶⁾. Οι διατάξεις του νόμου που αφορούν στις κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς εξειδικεύτηκαν με την Π.Δ./Τ.Ε. 2397/7.11.96. Αντίθετα, μέχρι τον Απρίλιο του 2000 δεν είχαν ακόμα ενσωματωθεί οι σχετικές διατάξεις των Οδηγιών 98/31/EK και 98/33/EK.

σύμβαση, η έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο από ανοικτές θέσεις στις υπόλοιπες κατηγορίες εξω-χρηματιστηριακών παραγώγων μέσων είναι ποσοτικά περιορισμένη.

Αντίθετα, οι ανοικτές θέσεις σε χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα δεν συνεπάγονται έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο διότι αντισυμβαλλόμενος και των δύο μερών (τα οποία αναλαμβάνουν αντίστοιχα τη θετική και την αρνητική ανοικτή θέση) είναι το γραφείο συμψηφισμού του χρηματιστηρίου στο οποίο πραγματοποιείται η συναλλαγή.

Για τη μέτρηση του πιστωτικού κινδύνου στον οποίο εκτίθεται ο κάτοχος μιας ανοικτής θέσης από συναλλαγές σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα είναι δυνατή η χρησιμοποίηση διαφόρων μεθόδων.

Οι μέθοδοι αυτές κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες⁽⁷⁾:

(i) Στην πρώτη εμπίπτει η “μέθοδος του αρχικού ανοίγματος”, σύμφωνα με την οποία λαμβάνεται υπόψη μόνον το αρχικό άνοιγμα στο οποίο εκτίθενται οι κάτοχοι των ανοικτών θέσεων.

(ii) Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται διάφορες δυναμικές μέθοδοι που διαφοροποιούνται μεταξύ τους ανάλογα με τις παραμέτρους τις οποίες λαμβάνουν υπόψη. Η σημαντικότερη από αυτές τις μεθόδους είναι η “μέθοδος του τρέχοντος ανοίγματος” ή “της αναπροσαρμογής στις τρέχουσες τιμές” ή “της αποτίμησης βάσει των τρέχουσών τιμών της αγοράς”.

Οι εν λόγω μέθοδοι έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κατανόηση των διατάξεων του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου, διότι η χρησιμοποίησή τους επιτρέπεται κατά τον υπολογισμό της αξίας που είναι εκτεθειμένη στον πιστωτικό κίνδυνο από ανοικτές θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα (βλέπε σχετικά κατωτέρω υπό 2).

⁽⁶⁾ Με τον ίδιο νόμο πραγματοποιήθηκε και η ενσωμάτωση της Οδηγίας 93/22/EOK “για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών”.

⁽⁷⁾ Βλέπε σχετικά A. Gut (1995): *Auditing OTC Derivatives for Banks*, Bank- und finanzwirtschaftliche Forschungen, Band 208, Verlag Paul Haupt, Bern-Stuttgart-Wien, σελ. 60-66.

B. Διαδικασίες υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι πιστωτικού κινδύνου από θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.1 Περιεχόμενο και μέτρηση του κινδύνου

Ο κινδυνος στον οποίο εκτίθεται ο κάτοχος μιας ανοικτής θέσης σε παράγωγα μέσα αφορά στην πιθανότητα επέλευσης ζημιών λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει πριν ή κατά τη λήξη της σύμβασης τις υποχρεώσεις του. Έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο υπάρχει μόνο από ανοικτές θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, είτε αυτά βασίζονται σε προθεσμιακές πράξεις (όπως, πχ, συμβάσεις ανταλλαγής, προθεσμιακές πράξεις επί επιτοκίων ή συναλλάγματος) είτε πρόκειται για συμβάσεις με δικαίωμα προαίρεσης. Οφείλει, πάντως, να επισημανθεί ότι, με την εξαίρεση των συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων σε διαφορετικά νομίσματα, όπου κατά τη λήξη της σύμβασης γίνεται καταβολή του ονομαστικού ποσού που αναφέρεται στη

1.2 Η δομή των διατάξεων του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92

Η διαδικασία που ακολουθείται για τον υπολογισμό της έκθεσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στον πιστωτικό κίνδυνο από θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παραγωγά μέσα και τον προσδιορισμό του ύψους της κεφαλαιακής απαίτησης για κάλυψη τους έναντι αυτού του κινδύνου αναλύεται σε δύο στάδια⁽⁸⁾:

- κατ' αρχήν, υπολογίζεται το ποσό πιστωτικής αντιστοιχίας (κατωτέρω, υπό 2), και

➤ στη συνέχεια, υπολογίζεται η κατά τον κίνδυνο σταθμισμένη αξία (υπό 3).

Οι κατηγορίες των εξω-χρηματιστηριακών παραγώγων μέσων που λαμβάνονται υπόψη απαριθμούνται περιοριστικά στο Παράρτημα III της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 (βλέπε κατωτέρω Πίνακα 1)⁽⁹⁾. Εξαιρούνται μόνον οι συμβάσεις επί συναλλάγματος με μέγιστη αρχική διάρκεια 14 ημερολογιακές ημέρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Εξω-χρηματιστηριακά παραγωγά μέσα επί επιτοκίων και συναλλάγματος (Παράρτημα III της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92)

Συμβάσεις επί επιτοκίων

- συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων στο ίδιο νόμισμα
- συμβάσεις ανταλλαγής κυμαινομένων επιτοκίων στο ίδιο νόμισμα
- προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίου
- προθεσμιακές συμβάσεις επί επιτοκίου
- συμβάσεις επί επιτοκίου με δικαίωμα προαιρεσης (όπου το πιστωτικό ίδρυμα είναι ο αγοραστής)
- άλλες συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως

Συμβάσεις επί συναλλάγματος

- συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων σε διαφορετικά νομίσματα
- προθεσμιακές πράξεις επί συναλλάγματος
- προθεσμιακές συμβάσεις επί συναλλάγματος
- συμβάσεις επί συναλλάγματος με δικαίωμα προαιρεσης (όπου το πιστωτικό ίδρυμα είναι ο αγοραστής)
- άλλες συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως

Όταν ενσωματωθούν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 98/33/EK, η ισχύουσα μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου από θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παραγωγά μέσα που δεν περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών τους θα τροποποιηθεί πολυμερώς. Στο σημείο αυτό επισημαίνονται τα ακόλουθα:

(α) Κατ' αρχήν, κατά τον υπολογισμό θα λαμβάνονται υπόψη περισσότερες κατηγορίες παραγώγων μέσων και με μεγαλύτερη χρονική κλιμάκωση σύμφωνα με το “διευρυμένο πίνακα” (expanded matrix) του νέου Παραρτήματος III της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 που θα αντικαταστήσει το ισχύον (βλέπε κατωτέρω τον Πίνακα 1A).

(β) Εως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, η Τράπεζα της Ελλάδος θα έχει δικαίωμα να εξαιρεί κατά τον υπολογισμό, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις (άρθρο 2, παρ. 3 (β)), τις συμβάσεις εξω-χρηματιστηριακών παραγώγων που συμψηφίζονται από γραφείο συμψηφισμού εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- το γραφείο συμψηφισμού ενεργεί ως αντισυμβαλλόμενος, και
- όλοι οι συμμετέχοντες καλύπτουν πλήρως σε καθημερινή βάση το άνοιγμα που παρουσιάζουν έναντι του γραφείου συμψηφισμού, παρέχοντας εγγυήσεις που καλύπτουν τόσο το τρέχον όσο και το ενδεχόμενο μελλοντικό άνοιγμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1Α

Εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα

(νέο Παράρτημα III της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, όταν ενσωματωθεί η Οδηγία 98/33/EK)

Συμβάσεις επί επιτοκίων

- πράξεις ανταλλαγής επιτοκίων στο ίδιο νόμισμα
- πράξεις ανταλλαγής κυμαινομένων επιτοκίων διαφορετικής βάσης
- προθεσμιακές συμβάσεις επιτοκίου
- συμβάσεις επί επιτοκίου με δικαίωμα προαιρεσης (όπου το πιστωτικό ίδρυμα είναι ο αγοραστής)
- αγορασθέντα δικαιώματα επιτοκίου

Συμβάσεις επί συναλλάγματος και χρυσού

- πράξεις ανταλλαγής επιτοκίων σε διαφορετικά νομίσματα
- προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος
- προθεσμιακά συμβόλαια συναλλάγματος
- συμβάσεις επί συναλλάγματος με δικαίωμα προαιρεσης (όπου το πιστωτικό ίδρυμα είναι ο αγοραστής)
- άλλες συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως
- συμβάσεις επί χρυσού παρεμφερείς με τις ανωτέρω

Συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως με τις προαναφερθείσες επί άλλων στοιχείων αναφοράς ή επί δεικτών που αφορούν

- μετοχές
- πολύτιμα μέταλλα εκτός από το χρυσό
- εμπορεύματα άλλα εκτός από πολύτιμα μέταλλα
- άλλες συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως

2. Υπολογισμός ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας

2.1 Συνολική θεώρηση

Το ποσό πιστωτικής αντιστοιχίας υπολογίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με την παράγραφο 2 της Π.Δ./Τ.Ε. 2409/27.3.97, με μια από τις ακόλουθες δύο προαναφερθείσες μεθόδους⁽¹⁰⁾:

- τη μέθοδο της αναπροσαρμογής στις τρέχουσες τιμές (ή της αποτίμησης βάσει των τρεχουσών τιμών της αγοράς), ή
- τη μέθοδο του αρχικού ανοίγματος.

Η επιλογή της μεθόδου αφήνεται μεν στη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ίδρυματος, για τη χρη-

σιμοποίησή της, όμως, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της Τράπεζας της Ελλάδος⁽¹¹⁾.

Στην παράγραφο 2 του Παραρτήματος της Οδηγίας 98/33/EK (υπό Α) προβλέπεται ότι, μετά την ενσωμάτωση των διατάξεων της στο εσωτερικό δίκαιο, τα ελληνικά πιστωτικά ίδρυματα δεν θα δικαιούνται πλέον να χρησιμοποιούν τη μέθοδο του αρχικού ανοίγματος στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις:

- αν έχουν “μεγάλο” χαρτοφυλάκιο συναλλαγών, με αποτέλεσμα να υπόκεινται στις διατάξεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2397/7.11.96 για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς,
- αναφορικά με τις συμβάσεις επί στοιχείων αναφοράς ή επί δεικτών που αφορούν μετοχές, πολύτιμα μέταλλα εκτός από χρυσό, εμπορεύματα άλλα εκτός από πολύτιμα μέταλλα και άλλες συμβάσεις παρεμφερούς φύσεως.

Σύμφωνα, εξάλλου, με την παράγραφο 5 του ίδιου

⁽⁸⁾ Ibid, κεφάλαιο Ε, παρ. 3.

⁽⁹⁾ Ibid, Παράρτημα II, παρ. 1, β' εδάφιο.

⁽¹⁰⁾ Ibid, Παράρτημα II, παρ. 2.

⁽¹¹⁾ Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, Παράρτημα II, παρ. 1, α' εδάφιο.

Παραρτήματος (υπό Α), η Τράπεζα της Ελλάδος θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι το χρησιμοποιούμενο πλασματικό ονομαστικό ποσό των συμβάσεων των παραγώγων μέσων αποτελεί κατάλληλο μέσο εκτίμησης του κινδύνου, ξητώντας σε διαφορετική περίπτωση κατάλληλη αναπροσαρμογή.

Η διαδικασία υπολογισμού διαφοροποιείται και στις δύο περιπτώσεις ανάλογα με το αν οι θέσεις στα έχω-χρηματιστηριακά παραγώγα μέσα:

- καλύπτονται από συμφωνία συμψηφισμού που πληροί τις προϋποθέσεις της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 (κατωτέρω, υπό 2.2)⁽¹²⁾, ή
- δεν καλύπτονται από τέτοια συμφωνία συμψηφισμού (υπό 2.3).

2.2 Θέσεις που δεν καλύπτονται από συμφωνία συμψηφισμού

2.2.1 Μεθολος Αναπροσαρμογης στις Τρέχουσες Τιμές
 Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το ποσό της πιστωτικής αντιστοιχίας προκύπτει από το άθροισμα δύο ποσών: του τρέχοντος πιστωτικού ανοιγματος και του μελλοντικού πιστωτικού ανοιγματος:

(α) Το τρέχον πιστωτικό ανοιγμα, που αφορά στο κό-

στος αντικατάστασης του συμβολαίου εφόσον έχει θετική αξία, υπολογίζεται με αναπροσαρμογή στις τρέχουσες τιμές.

(β) Το ενδεχόμενο μελλοντικό πιστωτικό ανοιγμα υπολογίζεται σύμφωνα με ένα δείκτη το οποίου εξαρτάται από την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη του συμβολαίου⁽¹³⁾. Για τον υπολογισμό αυτού του δείκτη, το πλασματικό ποσό του συμβολαίου ή η αξία των υποκειμένων μέσων σταθμίζονται με τον κατάλληλο συντελεστή πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 1 στο Παράρτημα II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/ 18.3.92.

Όταν ενσωματωθούν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 98/33/EK, ο Πίνακας 1 του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/ 18.3.92 θα τροποποιηθεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Πίνακα 2A κατωτέρω, με τις ακόλουθες επισημάνσεις (Οδηγία 98/33/EK, Παράρτημα, παρ. 3, υπό Α):

(α) Οι συμβάσεις που δεν εμπίπτουν σε μια από τις πέντε κατηγορίες του Πίνακα 1 θα αντιμετωπίζονται ως συμβάσεις που αφορούν εμπορεύματα πλην πολυτίμων μετάλλων.

(β) Για τις συμβάσεις με πολλαπλές ανταλλαγές κεφαλαίου, το ποσοστό θα πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των πληρωμών που απομένουν να πραγματοποιηθούν σύμφωνα με τη σύμβαση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Συντελεστές πιστωτικής μετατροπής

(Παράρτημα II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, Πίνακας 1)

Υπολειπόμενη προθεσμία	Συμβάσεις επί επιτοκίων	Συμβάσεις επί συναλλάγματος
έως 1 έτος	0%	1%
πέραν του έτους	0,5%	5%

⁽¹²⁾Για το περιεχόμενο και τις κατηγορίες των εν λόγω συμφωνιών, βλέπε W. Ottel (1995): *Forex Netting/Close-out Netting im Ausserbilanzbereich - Aufsichtsrechtliche Anerkennung einer Idee?*, Bank- und Finanzwirtschaftliche Forschungen, Band 194, Verlag Paul Haupt, Bern-Stuttgart-Wien, σελ. 31-46.

⁽¹³⁾ Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση των συμβάσεων ανταλλαγής κυμανομένων επιτοκίων στο ίδιο νόμισμα υπολογίζεται μόνον το τρέχον πιστωτικό ανοιγμα (*ibid*, Παράρτημα II, παρ. 1, υποσημείωση 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2Α

Συντελεστές πιστωτικής μετατροπής

(Πίνακας 1 του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 όταν ενσωματωθεί η Οδηγία 98/33/EK)

Εναπομένουσα διάρκεια (*)	Ενα έτος ή λιγότερο	Από ένα μέχρι πέντε έτη	Πάνω από πέντε έτη
Συμβάσεις επί επιτοκίων	0%	0,5%	1,5%
Συμβάσεις που αφορούν τιμές συναλλάγματος και χρυσό	1%	5%	7,5%
Συμβάσεις που αφορούν μετοχές	6%	8%	10%
Συμβάσεις που αφορούν πολύτιμα μέταλλα εκτός από χρυσό	7%	7%	8%
Συμβάσεις που αφορούν εμπορεύματα εκτός των πολυτίμων μετάλλων	10%	12%	15%

(*) Για τις συμβάσεις που έχουν διαμορφωθεί κατά τρόπο που τα ανοίγματα να διακανονίζονται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες και στις οποίες ο όρος επανακαθορίζονται κατά τρόπο που η αγοραία τιμή της σύμβασης να είναι μηδενική στις εν λόγω ημερομηνίες, η υπολειπόμενη προθεσμία τεκμαίρεται ότι είναι ίση με το χρόνο που απομένει μέχρι τον επόμενο επανακαθορισμό. Στις συμβάσεις επί επιτοκίου που πληρούν αντά τα κριτήρια και έχουν υπολειπόμενη διάρκεια μεγαλύτερη από ένα έτος, το ποσοτό δεν μπορεί να είναι χαμηλότερο από 0,5%.

Επίσης, σύμφωνα με την ίδια διάταξη του Παραρτήματος της Οδηγίας 98/33/EK, η Τράπεζα της Ελλάδος θα δικαιούται να επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 τους συντελεστές που παρατίθενται κατωτέρω

στον Πίνακα 2Β, αντί για εκείνους του Πίνακα 1 της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, εφόσον κάνουν χρήση της δυνατότητας που προβλέπεται στο άρθρο 11α της Οδηγίας 93/6/EOK (το οποίο έχει εισαχθεί με το άρθρο 1, παρ. 6 της Οδηγίας 98/31/EK).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2Β

Συντελεστές πιστωτικής μετατροπής

(Πίνακας 1α του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, όταν ενσωματωθεί η Οδηγία 98/33/EK)

Εναπομένουσα διάρκεια	Κάτω του έτους	Ενα έως πέντε έτη	Πάνω από πέντε έτη
Πολύτιμα μέταλλα (εκτός από χρυσό)	2%	5%	7,5%
Κοινά μέταλλα	2,5%	4%	8%
Γεωργικά προϊόντα	3%	5%	9%
Άλλα συμπεριλαμβανομένων και ενεργειακών προϊόντων	4%	6%	10%

2.2.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΟΥ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ

Για τον υπολογισμό του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας σύμφωνα με τη μέθοδο του αρχικού ανοίγματος, το ονομαστικό ποσό του συμβολαίου σταθμίζεται με τον κατάλληλο συντελεστή πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 2 του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 (βλέπε κατωτέρω Πίνακα 3). Σε αντίθεση με την προηγούμενη μέθοδο, οι συντελεστές κλιμακώνονται σύμφωνα με την αρχική διάρκεια του συμβολαίου και όχι την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη του⁽¹⁴⁾.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Συντελεστές πιστωτικής μετατροπής (Παράρτημα II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, Πίνακας 2)

Αρχική διάρκεια	Συμβάσεις επί επιτοκίων	Συμβάσεις επί συναλλάγματος
έως 1 έτος	0,5%	2%
1-2 έτη	1%	5%
κάθε επιπλέον έτος	1%	3%

Όταν ενσωματωθούν στο ελληνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 98/33/EK, στην τρίτη στήλη του Πίνακα 1 του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 θα υπολογίζονται και οι θέσεις σε παράγωγα μέσα επί χρονού.

2.3 Θέσεις που καλύπτονται από συμφωνία συμψηφισμού

2.3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην αρχική Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 προβλεπόταν, ότι αν υπάρχουν συμφωνίες συμψηφισμού που αναγνωρίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος και σύμφωνα με τις οποίες οι εκατέρωθεν υποχρεώσεις εκτέλεσης πληρωμών σε ένα νόμισμα σε συγκεκριμένη ημερομηνία συμψηφίζονται με ομοειδείς απαιτήσεις στο ίδιο νόμισμα και την ίδια ημερομηνία εκτέλεσης, τό-

τε κατά τον υπολογισμό του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας λαμβάνεται υπόψη το καθαρό ποσό που καθορίζεται στη σύμβαση συμψηφισμού και όχι η αξία των απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος από τις σχετικές συναλλαγές⁽¹⁵⁾.

Το Μάρτιο του 1997, ενσωματώθηκαν στο Ελληνικό δίκαιο με την Π.Δ./Τ.Ε. 2409/27.3.97 οι διατάξεις της Οδηγίας 96/10/EK. Με την Πράξη αυτή επήλθαν σημαντικές μεταβολές στη μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι του πιστωτικού κινδύνου από τέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, καθώς:

- διευρύνθηκε το φάσμα των διμερών συμφωνιών συμβατικού συμψηφισμού που η Τράπεζα της Ελλάδος επιτρέπεται να αναγνωρίζει ότι μειώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο από θέσεις στις προαναφερθείσες κατηγορίες εξω-χρηματιστηριακών παραγώγων μέσων (κατωτέρω υπό 2.3.2),
- καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η εν λόγω αναγνώριση (υπό 2.3.3), και
- καθορίστηκε η διαδικασία υπολογισμού των ποσών πιστωτικής αντιστοιχίας από τις θέσεις αυτές όταν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις (υπό 2.3.4).

2.3.2 ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Η Τράπεζα της Ελλάδος κάνει διάκριση ανάμεσα σε δύο κατηγορίες συμβατικού συμψηφισμού⁽¹⁶⁾:

- τις διμερείς συμβάσεις ανανέωσης οφειλής μεταξύ ενός πιστωτικού ιδρύματος και ενός αντισυμβαλλομένου του⁽¹⁷⁾ βάσει των οποίων οι εκατέρωθεν απαι-

⁽¹⁴⁾ Ειδικά για τις συμβάσεις σε παράγωγα επί επιτοκίων, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν δικαίωμα να χρησιμοποιούν, με την έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, είτε την αρχική είτε την εναπομένουσα διάρκεια, κάτω από την προϋπόθεση ότι η επιλογή τους εφαρμόζεται με συνέπεια (*ibid*, Παράρτημα II, παρ. 2, υποσημείωση 1).

⁽¹⁵⁾ *Ibid*, Παράρτημα II, γ' εδάφιο.

⁽¹⁶⁾ *Ibid*, Παράρτημα II, παρ. 3 (α).

⁽¹⁷⁾ Ως αντισυμβαλλόμενος νοείται ο φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) που έχει την ικανότητα σύναψης συμφωνίας για συμψηφισμό.

τήσεις και υποχρεώσεις συγχωνεύονται αυτόματα, έτσι ώστε να προκύπτει ένα και μόνο καθαρό ποσό σε κάθε χρονική στιγμή που η ανανέωση εφαρμόζεται και, συνεπώς, να γεννάται μια νέα νομικά δεσμευτική και ενιαία σύμβαση με την οποία επέρχεται απόσβεση των προηγούμενων συμβάσεων,

- άλλες διμερείς συμφωνίες συμψηφισμού μεταξύ του πιστωτικού ιδρυμάτος και των αντισυμβαλλομένων του.

2.3.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται σωρευτικά ώστε να είναι δυνατή η αναγνώριση μιας συμφωνίας συμψηφισμού από την Τράπεζα της Ελλάδος, είναι οι ακόλουθες⁽¹⁸⁾:

(α) Το πιστωτικό ίδρυμα έχει συνάψει με τον αντισυμβαλλόμενό του σύμβαση συμψηφισμού που γεννά μια ενιαία νομική υποχρέωση, η οποία να καλύπτει μία ή περισσότερες συναλλαγές κατά τέτοιο τρόπο ώστε, αν ο αντισυμβαλλόμενος δεν εκπληρώσει την παροχή του είτε λόγω αδυναμίας είτε λόγω πτώχευσης ή εκκαθάρισης ή άλλων ανάλογων περιστάσεων, το πιστωτικό ίδρυμα να έχει δικαίωμα να λάβει ή υποχρέωση να καταβάλει μόνο το καθαρό αλγεβρικό άθροισμα των αγοραίων αξιών στις οποίες αποτιμώνται οι καλυπτόμενες συναλλαγές⁽¹⁹⁾.

(β) Το πιστωτικό ίδρυμα έχει θέσει υπόψη της Τράπεζας της Ελλάδος γραπτές και αιτιολογημένες νομικές γνωμοδοτήσεις από τις οποίες να προκύπτει ότι, εφόσον υπάρξει νομική αμφισβήτηση, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις του πιστωτικού ιδρυμάτος επιτρέπεται να περιοριστούν στο προαναφερθέν καθαρό άθροισμα σύμφωνα με το δίκαιο:

- του κράτους στο οποίο έχει συσταθεί ο αντισυμβαλλόμενος και, αν αυτός είναι υποκατάστημα αλλοδαπής εταιρείας, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους όπου αυτό είναι εγκατεστημένο,
- που διέπει κάθε επί μέρους συναλλαγή που καλύπτεται από τη σύμβαση συμψηφισμού, και
- που διέπει καθεμία από τις συμβάσεις ή συμφω-

νίες που απαιτούνται για την πραγματοποίηση του συμψηφισμού⁽²⁰⁾.

(γ) Το πιστωτικό ίδρυμα έχει καθιερώσει διαδικασίες που εξασφαλίζουν σε διαρκή βάση την εξακρίβωση της εγκυρότητας του συμβατικού συμψηφισμού, σύμφωνα με τις εκάστοτε τροποποιήσεις της οικείας νομοθεσίας.

(δ) Η συμφωνία συμψηφισμού δεν περιέχει ρήτρα υπαναχρώσης η οποία, σε περίπτωση πτώχευσης ενός εκ των συμβαλλομένων, να παρέχει τη δυνατότητα στο μη πτωχεύσαντα να πραγματοποιήσει περιορισμένες πληρωμές στον πτωχεύσαντα ακόμη και αν ο τελευταίος είναι συνολικά καθαρός πιστωτής με βάση τη συμφωνία συμψηφισμού.

Σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 6 του Παραρτήματος της Οδηγίας 98/33/EK (υπό Α), όταν η εν λόγω Οδηγία ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο, η Τράπεζα της Ελλάδος θα δικαιούται να αναγνωρίζει τον περιορισμό του κινδύνου που συνεπάγονται οι συμφωνίες συμβατικού συμψηφισμού που καλύπτουν συμβάσεις επί συναλλάγματος με αρχική διάρκεια ίση ή μικρότερη των 14 ημερολογιακών ημερών, συμβάσεις πώλησης με δικαίωμα προαίρεσης ή άλλα παρεμφερή εκτός ισολογισμού στοιχεία για τα οποία δεν ισχύουν οι διατάξεις του Παραρτήματος, διότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι μηδενικός ή αμελητέος. Αν, ανάλογα με την αγοραία τιμή αυτών των συμβάσεων, η ένταξή τους σε άλλη συμφωνία συμψηφισμού μπορεί να προκαλέσει αύξηση ή μείωση κεφαλαιακών απαιτήσεων, η Τράπεζα της Ελλάδος θα υποχρεώνει το πιστωτικό ίδρυμα να εφαρμόζει ανάλογη μεταχείριση.

⁽¹⁸⁾ Ibid, Παράρτημα II, παρ. 3 (β).

⁽¹⁹⁾ Τέτοιους είδους συμβάσεις είναι, πχ, οι συμβάσεις-πλαίσιο της ISDA. Βλέπε σχετικά Ι.Λ. Ζερέϊ (1999): *Έξωχηματιστηριακές συμβάσεις παραγώγων ("OTC - Derivatives Contracts")*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 79-100.

⁽²⁰⁾ Η Τράπεζα της Ελλάδος επιτρέπεται να κάνει δεκτές νομικές γνωμοδοτήσεις μόνον για κατηγορίες συμφωνιών συμβατικού συμψηφισμού και όχι για συγκεκριμένες συμφωνίες.

2.3.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Η τρίτη τροποποίηση που επήλθε στις διατάξεις του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 με την Π.Δ./Τ.Ε. 2409/27.3.97 αφορά στη μεθοδολογία υπολογισμού του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας⁽²¹⁾. Οφείλει να επισημανθεί ότι η εποπτική μεταχείριση των συμβάσεων ανανέωσης οφειλής είναι ευνοϊκότερη εκείνης που αφορά στις λοιπές συμφωνίες συμψηφισμού είτε χρησιμοποιείται η μέθοδος της αναπροσαρμογής στις τρέχουσες τιμές (κατώτερων υπό α), είτε εκείνη του αρχικού ανοίγματος (υπό β).

(α) Μέθοδος της αναπροσαρμογής στις τρέχουσες τιμές
Η μεθοδολογία υπολογισμού του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας από θέσεις σε εξω-χρηματιστηριακά παραγάγωγα μέσα που καλύπτονται από διμερή συμφωνία συμψηφισμού εξαρτάται από το είδος της:

(i) Συμβάσεις ανανέωσης οφειλής: το καθαρό ποσό που καθορίζεται στη σύμβαση λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό τόσο του τρέχοντος όσο και του ενδεχόμενου μελλοντικού πιστωτικού ανοίγματος.

(ii) Λοιπές συμφωνίες συμψηφισμού: στην περίπτωση αυτή, καθιερώνεται η ακόλουθη διάκριση:

➤ Κατά τον υπολογισμό του τρέχοντος πιστωτικού ανοίγματος, το καθαρό ποσό που καθορίζεται στη συμφωνία συμψηφισμού λαμβάνεται υπόψη πάντοτε.

➤ Αντίθετα, κατά τον υπολογισμό του ενδεχόμενου μελλοντικού πιστωτικού ανοίγματος το καθαρό ποσό λαμβάνεται υπόψη μόνον αν οι υποχρεώσεις από τις συμβάσεις που καλύπτονται από τη συμφωνία συμψηφισμού λήγουν την ίδια ημέρα και είναι εκφρασμένες στο ίδιο νόμισμα.

Αν δεν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις, το ενδεχόμενο μελλοντικό πιστωτικό άνοιγμα υπολογίζεται με στάθμιση του ακαθάριστου πλασματικού ονομαστικού ποσού με τον κατάλληλο από τους συντελεστές πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 1 του Παραρτήματος II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92.

Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του Παραρτήματος της Οδηγίας 98/33/ EK (υπό Α) και μετά την ενσωμάτωσή της στο ελληνικό δίκαιο, όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα θα χρησιμοποιεί τη μέθοδο της αναπροσαρμογής στις τρέχουσες τιμές για τον υπολογισμό του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας από συμβάσεις σε παράγωγα μέσα που καλύπτονται από “λοιπές συμφωνίες συμψηφισμού”, θα ισχύουν τα ακόλουθα:

(α) Ο υπολογισμός του τρέχοντος κόστους αντικατάστασης των καλυπτομένων συμβάσεων θα γίνεται βάσει του υποθετικού καθαρού κόστους αντικατάστασης που προκύπτει από τη συμφωνία. Αν από το συμψηφισμό προκύπτει καθαρή υποχρέωση για το πιστωτικό ίδρυμα, το τρέχον κόστος αντικατάστασης θα λογιζεται ως μηδενικό.

(β) Το ενδεχόμενο μελλοντικό πιστωτικό άνοιγμα των καλυπτομένων συμβάσεων θα επιτρέπεται να μειωθεί σύμφωνα με την ακόλουθη εξίσωση:

$$\text{ΕΠΑ}_{\text{μειωμένο}} = 0,4 * \text{ΕΠΑ}_{\text{ακαθ.}} + 0,6 * \Delta \text{ΚΑ} * \text{ΕΠΑ}_{\text{ακαθ.}},$$

όπου:

➤ ως **ΕΠΑ_{μειωμένο}** ορίζεται το μειωμένο ποσό που αφορά το ενδεχόμενο μελλοντικό πιστωτικό άνοιγμα για όλες τις συμβάσεις με συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο που καλύπτονται από νομικά έγκυρη διμερή συμφωνία συμψηφισμού,

➤ ως **ΕΠΑ_{ακαθ}** ορίζεται το άθροισμα των ενδεχόμενων μελλοντικών πιστωτικών ανοιγμάτων για όλες τις συμβάσεις με συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο που καλύπτονται από τη συμφωνία συμψηφισμού που υπολογίζονται με στάθμιση των πλασματικών ονομαστικών ποσών των συμβάσεων με τους συντελεστές του Πίνακα 1 της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92,

➤ ως **ΔΚΑ** ορίζεται ο δείκτης καθαρού προς ακαθάριστο (net-to-gross ratio) που επιτρέπεται να υπολογίζεται, κατά την κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος είτε με χωριστό είτε με συνολικό υπολογισμό (σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στην παράγραφο 7).

Κατά τον υπολογισμό του ενδεχόμενου μελλοντικού πιστωτικού ανοίγματος, οι πλήρως αντιστοιχιζόμενες συμβάσεις (στις οποίες το ονομαστικό ποσό είναι ισοδύναμο με τις ταμειακές ροές, αν αυτές λήγουν την ίδια τοκοφόρο ημερομηνία και πλήρως ή εν μέρει στο ίδιο νόμισμα) που περιλαμβάνονται στη συμφωνία συμψηφισμού θα λαμβάνονται υπόψη ως μία σύμβαση με πλασματικό ονομαστικό ποσό ισοδύναμο προς τις καθαρές εισροές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4		
Συντελεστές πιστωτικής μετατροπής		
(Παράρτημα II της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, Πίνακας 3)		
Αρχική διάρκεια	Συμβάσεις επί επιτοκίων	Συμβάσεις επί συναλλάγματος
έως 1 έτος	0,35%	1,5%
1-2 έτη	0,75%	3,75%
κάθε επιπλέον έτος	0,75%	0,25%

(β) Μέθοδος των αρχικού ανοίγματος

Οταν ένα πιστωτικό ίδρυμα χρησιμοποιεί αυτή τη μέθοδο, ο τρόπος υπολογισμού του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας διαφοροποιείται επίσης ανάλογα με το είδος της συμφωνίας συμψηφισμού:

(i) Συμβάσεις ανανέωσης οφειλής: στην περίπτωση αυτή, το καθαρό ποσό που καθορίζεται στη σύμβαση λαμβάνεται πάντοτε υπόψη και είναι αυτό που σταθμίζεται με το συντελεστή πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 2 ανάλογα με το είδος του παραγώγου μέσου και την αρχική διάρκεια της σύμβασης του παραγώγου.

(ii) Λοιπές συμφωνίες συμψηφισμού: στην περίπτωση αυτή καθιερώνεται η ακόλουθη διάκριση:

- Οι συντελεστές πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 2 του Παραρτήματος II εφαρμόζονται στο καθαρό ποσό που καθορίζεται στη συμφωνία συμψηφισμού, μόνον αν αυτή καλύπτει εκατέρωθεν υποχρεώσεις που έχουν συνομολογηθεί στο ίδιο νόμισμα και έχουν την ίδια διάρκεια.
- Σε αντίθετη περίπτωση, δεν λαμβάνεται υπόψη η συμφωνία συμψηφισμού και το πλασματικό ποσό των συμβολαίων σταθμίζεται με τον κατάλληλο από τους συντελεστές πιστωτικής μετατροπής του Πίνακα 3 του Παραρτήματος II, οι οποίοι είναι μειωμένοι σε σχέση με εκείνους του Πίνακα 2 του Παραρτήματος (βλέπε αμέσως κατωτέρω τον Πίνακα 4).

Σύμφωνα με το Παράρτημα της Οδηγίας 98/33/EK (παρ. 7 in finem), όταν χρησιμοποιείται η μέθοδος του αρχικού ανοίγματος, κατά τον υπολογισμό του ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας από συμβάσεις σε παράγωγα μέσα που καλύπτονται από λοιπές συμφωνίες συμψηφισμού, οι πλήρως αντιστοιχιζόμενες συμβάσεις που καλύπτονται από συμφωνία συμψηφισμού θα επιτρέπεται να λαμβάνονται υπόψη ως μία σύμβαση με πλασματικό ονομαστικό ποσό ισοδύναμο προς τις καθαρές εισροές. Τα πλασματικά ποσά θα σταθμίζονται στη συνέχεια με τους συντελεστές του Πίνακα 2 της Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92.

3. Υπολογισμός της κατά τον κίνδυνο σταθμισμένης αξίας

Η κατά τον πιστωτικό κίνδυνο σταθμισμένη αξία, επί της οποίας επιβάλλεται η κεφαλαιακή απαίτηση, υπολογίζεται στη συνέχεια με βάση την ιδιότητα του αντισυμβαλλομένου του πιστωτικού ιδρύματος σύμφωνα με όσα ισχύουν για όλα τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία. Κατ' εξαίρεση, πάντως, όπου στα στοιχεία ενεργητικού επιβάλλεται συντελεστής στάθμισης κινδύνου 100%, ο αντίστοιχος συντελεστής για τις θέσεις σε παράγωγα μέσα είναι 50%.

⁽²¹⁾ Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, Παράρτημα II, παρ. 3 (γ).

⁽²²⁾ Ibid, Κεφάλαιο Ε, παρ. 3, β' εδάφιο.